



Conciones, Siue Conceptvs Theologici Ac Praedicabiles, In Omnes Totivs Anni Dominicas

Opvs Novvm Figvris, Allegoriis, Similibvs Ex Sacris profanisq[ue]
Scriptoribus plenißimum, cum occurrentium fidei controuersiarum
tractatione.

De Sanctorum Festiuitatibus Annitotius - Nvnc Demvm Integre Svppleti,
Concionibus per octauam Vener. Sacramenti suo ordine intersertis

Besse, Pierre de

Coloniae Agrippinae, 1620

In Festo Natiuitatis Deiparæ Virginis. De qua natus est Iesus, &c. Matth. 1.
1. Infelicitas natalium hominum. 2. De nata Seruatrice, & cur tam serò. 3.
De gaudio ex Nata concepto. 4. Huius gaudij ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56205](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56205)

divinum zelari, animarum salutem procurare, scandalis occurrere, peccata coartuere, Herodi similes reprehendere, & aduersus incestus detonare. Discamus, inquam, ad gloriosi ac beati huius martyris imitationem, insignem patientiæ virtutem ad carceres ac ferrum, rabiem & violentiam, iniustitiam & iniquitatem & omnia aduersa ferenda, etiam vitæ iacturam faciendam: sed in primis profundam illam humilitatis virtutem, quo nos ipsos despiciamus despiciendo reliqua, eò quod prius ille ad cœlestem gloriam sit gradus, ad quam nos Pater, nos Filius, nos Spiritus sanctus deducere dignentur. Amen.

IN FESTO NATIVITATIS DEIPARAE VIRGINIS.

Partitio.

- I. De infelicitate natalium mortalium.
- II. De nata Seruatriæ: sed cur tam sero?
- III. De gaudio ex Nata concepto.
- IV. De festiuitate gaudij ex Nata.
- V. De Nata meritis.

De qua natus est Iesus, qui dicitur Christus, Matth. 6.

FIGURA.

Gen. 40. **V**eteres Aegyptij pro more habebant Auditores publico quodam festo & applausu Principum suorum natalem celebrare, vt è quadragésimo Geneleos capite colligi datur. Longe maiori cum ratione fideles & Christiani, magno lætitiæ & exultationis testimonio, hodie & singulis etiam annis, beatum ac felicem natalem Principis suæ, id est, Deiparæ Virginis hominum simul & Angelorum Dominiæ ac Reginæ celebrare possunt. Hoc est, quod hodie colit & veneratur Ecclesia, quod vniuersa celebrat Christianitas, quod cœlum terramq; lætificat, quod præsentis concione & celebrare & de prædicare conabor, cuiusq; laudes, triumphos & mirabilia canam; tu sacra Virgo cymbam nostram dirige, cumq; tui causam nauigationem instituerimus, tu nobis cynosura & helice esto, tuisq; ad Deum intercessionibus, de Sanctis.

nibus præsta, vt Spiritus sancti flabrum auramque propitiæ sentiamus. Atque hunc in finem salutationem Angelicam omnes pronuntiabimus.

AUE MARIA.

Magna eorum dementia & insania erat, auditores, qui vitæ huius miseræ & ætumnosæ dulcedine inescavi felicem ac fortunatum eum putabant diem, quo in mundum exierant, & sui amore dementati, omni eum plausu celebrabant: si enim oculos coniecimus in id, quod vitæ nobis parat introitus, ingressus, commoratio & vita, quam in ipso viuimus, exitum gaudendi, sed plurimas lachrymandi dolendiq; occasiones reperiemus. Et sane iniquum & impar videatur & rationi aduersarium, dicitur illum ab homine inter beatos & albo notandos calculo referri, quo magna cum infamia in carcerem coniectus est, gehennam passus est, & quo non prius egressurus est, quam dum ad supplicium rapietur. Idem nobis in vitæ huius introitu contingere solet, mundum enim mundum hunc iurantem tristitem quemdam ingredimur hic homini carcerem, in quo mille tormenta & mille crucis est carciatus pati debemus, nec eo prius egredi datur, cer. quam ad mortem dum rapimur, nefas igitur & indignum diem illum inter felices recensere.

I. Fatuitas natalem suum celebrantium.

Hoc perspectum habens Plinius, quamuis a Plinius de noquin veri Dei culus ignarus, diem natalem naturæ exsuum detestabatur, & cum natura ex postulat. postulabat, quod erga cætera se animalia vt matrem, erga hominem vero solum, vt nouercam, se exhibuisset. Nec im merito ea ex postulatio de prompta, certumque est, hominem quam pimum vt in mundum editus est, duplici carceri includi, corpori quidem animam, & corpus mundo, è quo post plurimos exantillatos labores non prius egredi dabitur, quam in cineres & putredinem conuertemur.

Egregia hoc figura è libro Exodi de prom. Exod. 20. pta faciet manifestius. Moyses è stirpe Leui prognatus mox vt natus est, in profluentem deiecit, & Aegyptiarum aquarum impetum experiri cogitur, Posuitq; infantulum inuis, & exposuit eum in carectis ripa fluminis. Calamitatis nostræ augurium & signum manifestum, nos quamprimum vt nati in hunc mundum venimus, vitæ infortunij obnoxios & fluctibus, milleque aduersitatum hoc in mundo occurrentium vorticibus expositos esse.

Vuu Hac

Duo Philo-
sophi di-
uerſi inge-
nij.

Hæc fuit caufa, cur duo Philoſophi nimium quantum inter ſe diſcrepantes vitæ inania & adueſitatem, hic riſu, ille ſtetu exceperit: ſi am prior natiuitatem natalemque deridebat ex- plodebatque, dum quibus nos illa malis in- uolueret, perpenderet, & huic nomen Democ- riti, alter dum vitæ calamitates ſibi ob ocu- lo non tempore ingemiſcebat, Heracitus ſci- licet.

Non diſcrepat multum filiorum Iſrael hi- ſtoria, in Babylonem enim captiui abducti, in clima barbarum & immitte cum ab inimicis ad patria carmina decantanda inuitarentur, om- nem riſum peroli, lacrymantes gemiſcentef- que dicebant: *Quomodo cantabimus canticum Domini in terra aliena?* dem quoque homo ce- lo extorris, & in mundi captiuitatem mundi- que tyrannidem redactus respondeat, cum inimici illum ad riſum & iniquitates ſæculi conſectandas inuitant, cogitet, inquam, ſe in loco ærumnoſo, & immiti climate verſari. Quis igitur rideat, gaudeatue in vita tam moleſta miſeraque conſtitutus?

Thracum
gnos.

Thracem immanitate ac feritate barbari, vitæ huius aſſictionem & ærumnâs perſpectas cum haberent, in filiorum natiuitate plora- bant, cum tam miſeram & ærumnoſam illos ingredi vitam viderent, in corâ verò morte ac funere plaudebant ac lætabantur, quod tam periculoſam nauigationem conſeciſſent, & vitæ huius captiuitate ſoluti, vitæ alterius gaudiorum ſuauiſſiq; compotes facti eſſent.

Plur. in cõ-
uino ſep.
ſapient.

Huic conſuetudini quam proxime accede- bant Aegypti, diem enim natalem ſuum ne- gligentes vnicum mortis & funeris præ oculis habebant, vtq; nunquam illum animo exueret, mortis imaginem epulis inferri mandabant, eam amplectentes, ac velut miſeriarum ſua- rum finem, ac felicitatis initium habentes.

Reſert Antipatrum Sidonium Poetam Va- lerius Maximus diem natalem ſuum deteſta- tum ſemper fuiſſe, quod vnicò hoc die ſemper agrotaret, & eodem etiam extinctus ſit, vt qui vitam ei dederat Sol, idem quoque mor- tem & interitum afferret, quique vitæ fuerat introitus, foret & exitus. Merito igitur diem hunc deteſtari poterat, eumq; vt feralem & ni- gro dignum lapillo auerſari, vt qui mortalis ei fuerit & extremus.

Nemini igitur mirum aut nouum videri de- bet, ſi gentiles hi primum dierum ſuorum ita ſint deteſtati, cumq; dierû eſſe duxerint acer- biſſimum: cum & Iob, qui Dei cognitione fuit imbutus, eundem diris deuouerit ac maledi- ctione proſciderit, *Maledixit die ſuo & locu- tus eſt, pereat dies quo natus ſum, & nox in qua dictum eſt, conceptus eſt homo, dies ille vertatur in tenebras.* Quin & impatientie limites egreſ- ſus in recedendis ærumnis pergit dicens, *Qua- ro de vulua egreſſus ſum? qui vſtinam conſum- ptus eſſem, eſſem quaſi non eſſem.*

Quam vitam hanc auerſaretur, quamque il- lius moleſtias ægre ferret, ſatis Iacob Patriar- cha declarauit: Pharaonamque ætatem il- lius ſciſcitatus ait, *Quot ſunt dies annorum vi- ta tua?* cui ille reſpondit, *Dies peregrinationis mea centum & triginta anni ſunt parui & mali.* Tanto cum vixiſſet tempore, non ſi- minimo ſe vixiſſe credebat, vitæ enim huius ærumnas & calamitates ſibi proponens crede- bat vitam mortis potiùs, mortem vero vitæ nomine appellandam eſſe.

Atq; ideo Eccleſia à Spiritu ſancto edocta, diem natalem Sanctorum non celebrat, ſed cum quo ex hac vita abierunt, ac præter mun- di cõſuetudinem diem mortis, eorum natali- tia, nuncupat. Adeo vt non niſi tritium dies nata- les Sanctorum celebret, ceteros vero deplora- rare videatur, Ieſu Chriſti ſcilicet, Beate Vir- ginis, & Ioannis Baptiſtæ, Filij inquam, ma- tris ac clientis, prioris ante natiuitatem, ſe- cundæ in conceptione, natura ſanctificati. Deiparæ igitur natiuitas inter feliciores nati- uitates numerari poteſt, cuius hodie Eccleſia memoriâ recolit, & Euangelio hoc hodierno continetur: vt vero in illius expoſitione gau- dendum quoq; & exultandi ſit occaſio, primo de- feſti huius celebritate, deinde de illius quæ ho- die natiuitas & celebratur meritis & dignitate loquar.

Primo itaque, felix ac beata glorioſæ Vir- ginis ac Dei matris natiuitas, ex Abulenſis ſuppꝑtandi ratione contigit anno mundi M M M . D C C C C . X L V I I . & à tranſmigratione è captiuitate Babyloñica D L X X V I . & ab vrbe condita D C C X X V I I I . vigefimo ſe- cundo Imperij Auguſti, ſecundum Danie- lis hebdomades, hebdomade I X I V . cum He- rodes Ethnicus alienigena ad regnum & ſce- ptum;

ptum Israelis pervenisset, iuxta varicinium Patriarchæ Jacob, *Auferetur sceptrum de Iuda.* Nata porro Virgo nostra est octava septēbris die, neu sine mysterio: annum quippe suum Hebræi à prima septēbris luna auspicabantur, credebantque mundum eodem esse mense conditum, eo nixi fundamento, quod arbore tum fructibus & pomis onustæ essent, quod non nisi in autumnō fieri potest. Adeo vt eodem tempore, anno, mense, & eodem prope modum die, quo infelix Eua malorum pandora à Deo creata fuit, gloriosa Virgo, omnis felicitatis nuntia & causa, nata sit, atq; ad prævaricationem primæ femine expiandam destinata.

Vna eo
quo crea-
ta Eua
tempore.

Rationes
cur dilata
Virginis
natiuitas.

Vnde factum vero & quamobrem, vt sancta hæc natiuitas tanto fuerit tempore dilata? multæ ac præclaræ dari rationes possunt. Prima sit hæc similitudine expressa, cum Rex aliquis nouum sibi regnum acquisiuit, & ipsum adire vult, vt in eo in Principem admittatur, Principes suos ac præfectos viam paraturos præmittere solet. Ita quoque totius vniuersi Monarcha mundum ingressurus, atque infinitam maiestatem suam & incredibilem potentiam patefacturus, Principes suos, Patriarchas scilicet, Prophetas, Reges plurimos, ac varios sanctitatis illustres viros præmittere visum fuit. Catalogum eorum texit Matthæus, dum Euangelium suum ab eodem auspiciatus ait, *Liber generationis Iesu Christi filij David, filij Abraham, Isaac genuit Jacob.* O egregiam feriem & recessionem! duodecim hic videre Patriarchas, totidem Prophetas, totidem quoque summos licet Pontifices, qui ordine quiq; suo incedentes, quatuor annorum millibus præcessere, antequam Christus Rex, eiusque sacratissima mater, ac Regina nascerentur: quos deinde duodecim Apostoli, septuaginta discipuli, & infinitæ Martyrum myriades, tot confessores ac virgines & plurimi Sanctorum secuti sunt.

Peccati
mortalis
grauitas.

Ecce & aliam. Natiuitas hæc dilata etiam partim est, vt hinc mundo Dei omnipotentis furor & indignatio manifesta fiat, qui vnico mortali delicto ita irritatus erat, vt ad quatuor annorum millia iram suam extenderit, nec generi humano voluerit reconciliari, *Tanta enim animis caelestibus ira?* E quo peccator grauitatem & malum peccati agnoscere potes, cum

enim ipsius te reum constituis, in tam profundam ac præcipitem laberis voraginem, ex ea vt sine Dei misericordia egredi nequeas. De filio prodigo ad Lucam dictum est, quod postquam paternam domum dereliquit, in regionem longinquam concesserit, in qua cum ad multos annos substitisset, omnem substantiam dissipauit. Veram ecce peccatoris imaginem, qui dissolutione sua domum Patris cœlestis deserens, in peccati regionē concedit, quæ vere regio longinqua & remota est, in qua longo cōmoratus tempore, gratias, virtutes, bona, tempus, & reliquum substantiæ dissipat. Quantum Deus bonæ peccatum inter & gratiam interuallum! Quam sunt hæc viæ à se inuicem distantes, & iter hoc longum?

Luc. 15.

Infelix Adam, atq; omnis illius posteritas cū in hanc regionē venisset, & vias illas abditas esset ingressus, quatuor aut quinque annorū millibus errauit, priusquam exitum reperiret, & à statu damnationis ad beatam iustificationem se conuerteret, Angeli Spiritus illi prompti, celeres, pernices, cū semel hoc iter ingressi essent, idque ob superbiam & arrogantiam, nondum redire potuerunt, nec vniquam reuertentur, eorumq; elongatio perpetua futura. Sed ecce allegoriam huc spectantem.

Iter à peccato ad gratiam longum est.

Hebræi rerum penuria & fame stimulante ptesli patriam & cœlum mutare coacti sunt, & in Aegyptum se conferre, non nisi ad trienniū vel quadrienniū forte ibidem permanere proponentes, quamdiu scilicet fames & rerum inopia duraret, vt fertilitatis annis venientibus, iterum in patriam reuenterentur, sed longe secus & præter opinionem accidit, omnes enim in Aegypto mortui, atque eorum posteritas quadringentis ibidem annis commorata est, & non nisi Deo iuuante, vi armorum, ac præuijs miraculis egredi potuit. Vnde Psalmista, *Emisit signa & prodigia in medio tui Aegypte, in Pharaonem & in omnes seruos eius: & alibi, Fecit magnalia in Aegypto, mirabilia in terra Cham, terribilia in mari rubro, &c.* Eheu

Allegoria.

Psal. 124.

Psal. 105.

peccator infelix, cum fame & inordinato voluptatum & deliciarū mundi huius fame pressum te vides, placidum ac suauæ gratiæ diuinæ clima mutas, quo in peccati Aegyptum descendas, è qua te mox, vbi voluptatibus non nihil indulseris, rediturum, breui exomologesun facturum, ac breui penitentiam facturum

rum speras, sed sæpe te diutius ibidem commorari contingit, & spe frustratus in peccato moreris, iuxta interminationem illam Evangelicam, *Et in peccato vestro moriemini*. Numquam vero inde egredieris, nisi diuina tibi affuisset misericordia, & miraculorum violentia extraharis. Adeo vt, sicut diuus Thomas asserit, iustificatio & remissio peccatorum maximum opus Dei sit. Sed iam in rationibus nostris proferendis pergamus.

Tract. de gratia.

Tertiam hanc statuo. Natiuitatis huius felicitas tam diu dilata fuit, vt hinc Dei de peccatorum salute sollicitudo denotetur. Huc respiciebat in Canticis Sponsa, cum de Sponsi interrogata qualitatibus, *Qualis est dilectus tuus o pulcherrima mulierum?* inter cetera respondit, *Caput eius aurum optimum, coma eius sicut elata palmarum, nigra quasi coruus*: per palmam denotantur iusti, per coruum vero peccatores, atq; ideo dicere vult dilecti sui cogitationes, quas comæ figurant, & de iustorum & iniustorum salute occupatas esse, hos vt conuertat, illos vero vt in gratia conferuet.

Cant. 7.

Gaudet Deus de peccatorum conuersione.

Tantopere Deo præuaricantium emendatio cordi est, vt aliud propemodum cogitare aut facere, quam media illius suggerere, & inspirationes sanctas immittere ad eos conuertendos, & in gratiæ viam reuocandos, non videatur, imo gaudet, & omnes cum eo Angeli, audito vel vnicam animam errantem in viam redire, quæ maiori illum gaudio afficit, quam nonaginta nouem, quæ nõ indiguerunt pœnitentia, sed in vocatione firmæ & immobiles perstiterunt, vnde ait, *Gaudium erit in caelo super vno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia.*

Luc. 5.

Simile.

In domo & aula Principis alicuius nemo gaudet vel admittitur, cum arietes, agni, capelli, vituli, gallinæ, columbæ, aliaque domestica animalia iugulantur, quia ordinarium & solitum est; at si visus, aper vel leo mactetur, omnes exultant & gestiunt. Iusti animalia domestica sunt & ad Dei domum spectantia, ob quorum mortificationem nulla noua Angelis Deoue oritur exultatio; at dum peccator immite & ferox illud animal leone & viso immanius bestiales impetus sequendo, per diuinas inspirationes, contritione & pœnitentia intrinsecus saucius, peccato mori incipit,

quantum in caelo inter beatos sit gaudium exptimi nequit. Hæc igitur est ratio, cur tanto tempore Virginis huius natiuitatem aduentumq; diffulerit Deus, vt hæc ratione ijs tempus de salute cogitandi, seque ad pœnitentiam disponendi concederet.

Omnes hæc rationes præclaræ sunt, attamen qui fieri potuerit, cur aduentum tuum, Regina mundi optatissima & expectatissima differre volueris, intelligere non possum, tu enim iam olim, vel tuo nomine propheta gloriati sunt, ante mundi creationem te prælectam & prædestinatam fuisse, *Dominus possedit me ab initio viarum suarum, antequam quidquam faceret, cum eo eram cuncta componens*. Quamuis enim locus hic primo & per se iuxta Origenem, de æterna sapientia intelligatur, proprie tamen & aptissime ad Virginem Deiparam referri potest, quia & Galatinus libro de Catholice veritatis arcanis docet, quamuis loca hæc prouerbiorum & Ecclesiastici Christo & Ecclesiæ conueniant, Virgini tamen non improprie adaptari posse, cum & Epiphanius iam à mille annis locum hunc Salomonis de Messia intelligi posse negauerit. eiusdem opinionis sunt Gregorius Nazianzenus & magnus Basilius: accedit quod Arriani loci huius auctoritate grauitur Catholicos, aduersus verbi diuinitatem, insectarentur. Cum itaque loca hæc de gloriosa virgine intelligi debeant, atque ipsa in Dei matrem, iam inde ab initio viarum illius, id est, iam inde à peccati præuisione & de genere humano redimendo decreto & voluntate verbi, qua humanam naturam assumere voluit, prælecta & prædestinata fuerit, vnde fit ergo, natiuitatem hanc tanto dilatam esse tempore?

Psalmodographus hanc temporis moram & expectationem diuturnam ante quam Messias descenderet perosus, dicebat lacrymans, *Defecerunt oculi mei suspicientes in excelsum*. & alio loco, *Defecit in salutare tuum anima mea, dicens quando consolaberis me*, & venies o Redemptor orbis? Idem mundus de natiuitatis huius dilatione dicere poterat, defecerant scilicet oculi eius ob continuas lacrymas, rauce factæ erant fauces eius, & viscera singultiendo suspirandoque fracta, dum aduentum illius præstolantur. Sed quid non sic visum Deo, & arcanum hoc prædestinationis secretum

tum erat, eamque nasci fecit, dum voluit & placuit. Ecce tandem aliquando apparuit & nata est, omnes gaudio & exultatione replens.

Exultate iam igitur Angeli, vos Spiritus nō minus perfecti quam beati & felices: ecce enim in foribus illam, quæ ruinas vestras restaurabit, videte hic iam auroram, quam olim demirati estis dicentes, *Qua est ista quæ progreditur quasi aurora consurgens*: Aurora noctis est extremum, & diei exordium: hic vero vera aurora conspicitur, Virgo. n. nascens noctis: ymaginæ, rigoris legalis, exilium illorum Sacramentorum, Sacrificiorum cruentorum, & ceterarū Mosaicarum caeremoniarum finem adfert, simul & diei Ecclesiæ, noui Evangelij gratiæ, remissionisq; peccatorum, Sacramentorum efficaciam ac Sacrificij Missæ exordium. Huc alludens Apostolus ad Romanos ait, *Nox præcessit damnationis & peccati, dies autem gratiæ, ac misericordiæ appropinquavit*, quorum prius finem, & alterum initium nascente hac Virgine habuit.

Exultate etiam Patres, qui iam à tot annorum millibus in limbi cauernis delitescitis, & tunc illo carcere captiui detinemini: iam certa liberationis vestræ spes affulsit, iam breui captiuitatis vestræ vincula disrupta ac dissoluta videbitis. Felicem vobis offero nuntium, illam iam natam esse, quæ in Messiæ matrem iam olim delecta est, quamque iam tanto tempore expectastis, videte virgam illam, quæ è radice Iesse pullulare & florem iucundissimum proferte debebat, iam progredientem, *Egredietur virga è radice Iesse, & flos de radice eius ascendet*. Videte redemptionis vestræ simul & totius orbis certissimum indicium ac signum, quod iam olim Ioannes vidit, *Signum magnum apparuit in caelo*, &c. Signum misericordiæ, gratiæ, salutis & redemptionis hominum.

O diem milles beatum! o natiuitatem gloriosam, & admirabilem! verè dixit mirabilem, quod illam vico sanctissimo Ioachim è tribu Iuda, & Anna è stirpe Iachar è domo Dauid, post viginti sterilitatis annos vtrinque transactos vidcam enasci. Quod miraculum mihi veterum veteris Testamenti prodigiorum memortiam reficit. Magnum haud dubie prodigium ac miraculum fuit, cum aquarum torrentes è durissima petra in Sinai deserto prorupunt. At longè maius & excellentius, dum

Virginem hanc, quæ puteus & fons aquarum viuentium nominatur, è Ioachimo & Anna, quæ steriles rupes & quasi de prole suscipienda desperantes, enasci conspicio.

Sara magni Abrahæ vxor cum ab angelo didicisset filium è se nasciturum, effuse ridere cepit ac dicere sibi ipsi congratulando, *Risum fecit mihi Dominus, & omnes qui audierint, corridebunt mihi*: quasi diceret: An non ridiculum est, omnibusq; ridendi causam dare, me, cum iuuentula & valido vegetoq; corpore prolem concipere non potuerim, iam nonagenariam & effortam Abrahamo marito meo centesimum etiam annum excedente, parere? an non hoc me fannis & sibilo omnium exponere? Quanto potiori iure S. Anna, egregium hoc totius vniuersi margaritum pariens, tamq; eximix filix præter spem omnem & communè naturæ ordinem mater futura, eadem verba vsurpet? & sane omnibus ridendi, non quidem irridendi subsannandique, sed tam præclaram filix huius natiuitatem admirandi datur occasio. Atque ideo vniuersa Ecclesia in huius celebritate exultat & plaudit.

Solus Lutherus sacrilegus apostata, infetnifoboles & Megeræ angibus prognatus festum hoc oppugnauit, cuiusq; memoriam abolere voluit, quam ob causam odio & rabie tumens Virginis huius honori aduersatus, quodam in loco scripsit, *Peruelim hoc festum omitti, cum nullo scripturæ nitatur testimonio*: sed ostendat ipse peruelim, quo scripturæ testimonio Dominicæ diei, Paschatis, Pentecostes, & Natalitiorum Domini obseruatio nitatur. Deinde in præsumptione & arrogantiâ progressus vltèrius alio quodam loco ait, *Assumptionis & Natiuitatis festi a plane reijcimus*. At debacchetur infernalis hæc Tisiphone quantum voluerit, quaslibet effundat calumnias ac blasphemias, Christi fideles tamè festum hoc ad Deiparæ honorem perpetuo obseruabunt.

Si Salomon, omnisque adeo populus Israel tantum gaudij & exultationis in dedicatione & erectione templi magnifici, in quod non nisi tabulæ legis inferendæ essent, ostendit, quid nō Christianos, natiuitate, id est, in veri huius templi perfectione, in quo ipse legis auctor & lator habitare & domicilium figere debet, facere par est? Conceptum hunc à Petro Damiano, *Serm. 2. & sanctissimo simul & doctissimo Cardinale sum 3. de natiu.*

Gen. 21.

Circa Euāgel. fest. Natiuit. Maria.

Lib. de pijs ceremon. obseruandis.

IV. 3. Reg. 7.

Cont. 6. Vogo aurora com. pua.

Rom. 13.

Natiuitas Virginis omnes limbi p. ues recet. u.

Isai. 11.

Apoc. 12.

Num. 10.

mutuatus, qui cum figuram superiorem protulisset, in Virginis tandem præconia erumpens, hæc illi epitheta affingit, *hæc est thronus Dei, solium diuinitatis, palatium Regis æterni, gazophylacium thesauri, quo de cruenti prædonis seruitio sumus comparati*. Quis igitur hoc in festo non exultet, cum Ecclesia eodem vniueros fideles inuitet?

Luc. 15.

Mulier illa Euangelica cum drachmam, quam perdidit, reperisset, gaudio & exultatione effusa, *conuocat amicas & vicinas dicens, Congratulamini mihi, quia inueni drachmam, quam perdideram*. Magna illa mulier ac parens natura, non vnam, sed omnes margaritas, diuitias, moniliaque pretiosissima amiserat, gloriam scilicet, innocentiam, gratiam, immortalitatem, aliaque innumera, sed cum hodie Virginem hanc reperiendo, gemmam pretiosissimam, quæ nulla vnquam exstitit illustrior, (*multa filia congregauerunt sibi diuitias, in supergressa es vniuersas*) omnia hæc reperisset, omnes mundi nationes conuocat, & vnum in locum colligit, vt sibi congaudeat, & de tam perfectæ creaturæ inuentione, id est, natiuitate congratulentur. Et vere gaudio & læticia dignissima est.

Prov. 31.

Gauius sibi que congratulatus esset Salomon, si hanc tempore suo mulierem fortem & generosam reperisset, quam tantopere in Proverbijs suis quæsiuit, sibi que ostendi postulauit: *Mulierem fortem quis inueniet?* Nostris eâ temporibus inuenimus Christiani, & coram oculis nostris nasci vidimus, quod Reges veteres suo tempore tantopere videre cupiebant. Ecce hic mulierem illam fortem, bellatricem illam Amazona, quæ omnipotentem debellabit, diabolum sibi subiciet, & redemptionis mundi, quæ iam in foribus, futura est occasio & exordium.

s. Esth. 3.

Tres Purpuri Perse cum in aula Darij disceptarent, quid rerum omnium foret fortissimum, & suam singuli sententiam protulissent, tandem suam Symbolata attulit etiam Zorobabel, omnibus fortitudine præstare censens mulierem. De Virgine hac nostra sine dubio loquebatur, ac velut propheta præfagebat Spiritu S. plenus, tandem aliquando, hodierna scilicet die, Virginem nascituram, quæ omnium quæ vnquam in rerum natura exstiterit, fortissima futura esset. Quæ enim fortitudo ac robur

iram cœlestem auertere, inferos obferate, Dæmones consternare, Solem ad deliquium cogere, in finitum certis terminis ac finibus circumscribere, omnipotentem vtero ferre, creatorem parere, Dei genitrix existere, aliaque fortitudinis opera edere? Quæ omnia cum hodie contigerint, an non ingens gaudij & exultationis nobis materia data est?

An non vrbi obsessæ ab hostibus, & ad extremam necessitatem redactæ magnum gaudium foret, si ad portum suum nauem comætonuam appellentem videret? Mundus hic magna quædam ciuitas est, Oriens, Occidens, Septentrio & Meridies illius portæ sunt & ingressus: quinque annorum millibus hæc obsessæ erat, & ad extremam necessitatem redacta, at gaudio illa non mediocri hodie refunditur, cum portum suum nauem illam regiam ingredientem videt, videt Virginem inquam nostram, quæ hodie mundi huius mare ingressa, post annos quatuordecim panem illum vitæ adfert, qui vniuerso orbi comætonuam suppeditabit. Ad hunc conceptum respexisse videtur Salomon, cum in Proverbijs de nauis inuestigatois de longe panem ferente locutus est. Virgo enim hæc vera nauis est ad panem de lōge venientem vehendum destinata, venit n. panis ille è cœlo, de quo apud Ioannem dicitur, *Hic est panis, qui de cœlo descendit*. Panis qui nauibus deuehitur, bis coqui debet, ita quoque panis ille, quem deferet Virgo, bis coctus, bis genitus: semel ab æterno in gremio Patris, deinde in tempore, in sacro virginis vtero, quis igitur in nauis huius pane vitali onuste aduentu non exultet?

Iacob Patriarcha non mediocriter angebatur, quod patria abesset, & in aliena regione laboribus & vitæ molestijs fractus versaretur. Sed non minus recreabatur gaudebatque, cum mysticam illam scalam, in qua Angeli & descendentes & ascenderent, in somnis videret. Hactenus quidem dolere & angere potuit homo, patria cœlesti extorris, ac varijs erumnis & meritijs obnoxius, at scala illa noua in medio mundi fixa, per quam Deus in terram cœlitus descendit, & homo è terra in cœlum ascendit, animos illi addit, & gaudij segetem occasioneque non mediocrem subministrat. Hanc mihi inuentionem & conceptum Petrus Damianus suggerit, vt qui prius me dixerit, *Hodie nota*

est Regina mundi, fenestra mundi, ianua paradisi, tabernaculum Dei, stella maris, scala caelestis, per quam supernus Rex humiliatus ad ima descendit, & homo, qui prostratus iacebat, ad superna exaltatus ascendit. O gaudium! o plausum!

606. Noe Patriarcha non parum affligebatur, & in animo non exiguam molestiam sentiebat, cum mundum diluio generali oppressum cerneret, omnesq; adeo mortales aquis vehementibus inuolui, at ubi magnam illam arcam ad se & vniuersam familiam suam ab aquis conseruandam paratam vidit, molestiam exiit, & e contra laetitiam induit. Quanto in moerore, dolore & tristitia genus humanum versabatur, cum omnes omnino homines damnari, & horribili damnationis diluio inuolui cerneret, at quam letandi iubilandiq; materiam hodie nanciscitur, cum egregiam illam arcam vitae huius aquis innatantem, veram, inquam, Noei Arcam ad vniuersum hominum genus saluandum destinatam ac compactam videt?

Virgo pe-
nus pul-
chra.
Epist.
Cant. 4.

Præter hæc, festum hoc lætitiæ & gaudendi occasiones suggerit, quod nouum quid & penitus admirabile nobis spectandum proponat, creaturæ inquam, quæ sine omni profluo peccato & gratiæ plena in hunc mundum venit, natiuitatem, idq; præter communem naturæ humanæ ordinem & filiorum Adâ in hoc mundo nascendi consuetudinem, qui iuxta Apostolum omnes filij ire nascuntur. At hæc sola sine peccato concepta fuit & nata. Atq; ideo sponsus illam in Canticis dilaudans ait, *Tota pulchra es amica mea, tota pulchra es; & macula non est in te*, non orig natis, non mortalis, non venialis. Cur putatis illum repetisse, *pulchra es?* quod amoris eum forsitan vehementia & impetus ex affectu sic loqui coegerit, quasi sic eam pulcherrimam esse significare voluerit, vel forsitan quod interne in anima & externe in corpore fore pulcherrima, fieri quidē potest. Sed meo iudicio indicatum hic est, in conceptione illam suam pulchram extitisse, & in natiuitate hodie sua nō minus formosam existere.

Cant. 7.

Dilectus sponsæ suæ dotes & qualitates dilaudans ait, *Quam pulchri sunt gressus tui, filia Principis!* et Sponsam illam & filiā Principis omnes omnino Patres Virginem intelligunt, quæ duos quosdam gressus fecit, vnum *non esse ad esse*, in conceptione scilicet sua, alterum *de esse ad nasci*, in natiuitate nimirum, at-

que ambo pulchri fuere, qui feliciter admodum sine vilo peccato lapsu peracti fuere, cum ceteri omnes in ijs offenderint, cespitarint, ac misere ceciderint. Atque ideo hæc, ab omni peccato exempta, in mundum veniente & gratijs plenissima, omnes diem hunc vt felicem, salutarem & festum habent. De quo iam plura non loquar, ad reliquum materiæ me accincturus, merita scilicet & dignitatem Virginis enarraturus.

Tanta nempe eius, quæ hodie in mundum venit, merita sunt, vt cum illa Euangelista comprehendere non posset, eadem quam paucissimis sit verbis complexus, *de qua natus est Iesus qui dicitur Christus*. Quasi diceret: Quicumq; scire voluerit, quam perfectionem, quot dotes, quot virtutes, gratias & merita Virgo hæc nostra in se complexa sit, cogitet oportet, Matrem illam Vnigeniti Dei Filij existitisse, qua nullus, teste diuo Thoma, maior aut amplior haberi dignitas potest, cum maiorem perfectioremque filij sui Matre creaturam, propter qualitatem & priuilegium ei datum, creare non posset.

Dixit olim Sapiens, parentum decus & ornamentum esse filiorum virtutem ac sapientiam, *Filius sapiens, gloria parentum*. Adeo vt Pater caelestis omnem gloriæ suæ magnitudinem ac diuinitatis splendorem filij sui sapientiæ acceptum referat, *Filius meus es tu, ego hodie genui te*. Cum igitur Virgo ipsum repetere possit, & Patris caelestis instar gloriari, *Filius meus es tu, ego hodie genui te*, ecquæ obsecro illius magnitudo, dignitas & maiestas?

Poeta fabularum Patres vna cum Hesiodo Pandoram in Theogonia commentum sunt, Deos olim Patres finxerunt omnigenis donis & muneribus cumulasse, quod caelestem & diuinam sobolem edidisset, quod è nomine illius etiam colligi potest, quod tantumdem Græce sonat, atque omnia dona, fabulosum hoc est & commertum, at certum cum sit, Virginem tam egregij filij, vniogeniti, inquam, Dei Patris Matrem existitisse, quibus eam donis cumulata fuisse credendum? quibus dotibus locupletatam? *De qua natus est Iesus qui dicitur Christus*. O dignitatem admirabilem!

Deus cum Abrahamum & Dauidem, egregios viros & sanctitate eximios amore singulari prosequeretur, & singularijs gratiis dare-

Gen 17.
Psal 137.

decreuisset, suum & amorem in eos testatum faceret, promisit filium suum de stirpe & progenie illorum nasciturum, *In semine tuo benedicentur omnes gentes*: alteri in Psalmis iurauit, *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam*, &c. Quo audito in terram se prosternit Abraham supplex, tanti honorem ac singulare hoc beneficium faciens, sibi ut vires deesse putauerit ad dignas benefactori gratias persoluendas. Si tantum sit beneficium Christum consanguineum, sed non nisi post multas annorum centurias nasciturum, habere, uti Abraham eum & Dauid habere, quæ futura est dignitas ac maiestas Mariæ, quæ vera illius & parens & genitrix existit, quæque illum sacro tulit utero nouem mensibus inclusum? *De qua natus est Iesus*.

In Isai. 38.
& 4. Reg. 20.
Fletus Ezechie causa.

Hieronymus Ezechie Regis lacrymarum rationem reddens (*fletus Ezechias fletu magno*) ait, non ob aliam eum causam fleuisse, quam ob promissum ac iuramentum Dauidi factum, de sua scilicet progenie ac stirpe Messiam nasciturum, quod in se iam morti proximo, & ilibero hinc abeunte fractum cerneret atque interruptum. At cum quindecim annos vitæ addidisset Deus, in illorum tertio Manassem genuit. fletus igitur hæc erat ratio, quod hac spe frustraretur, debeatque intra se, in me igitur longa hæc & catenata annorum series deficiet, atque illa frustrabor gloria, quod meus non sit nepos Messias futurus? Magni, ut videtis, Princeps faciebat, quod Christus est stirpe illius descenderet, quid ergo de Virgine hæc cogitandum, quomodo magnitudo illius ponderanda, quæ tique gloria illius facienda, quod Dei mater fuerit, atque illum utero tulerit?

1. Reg. 18.

Dauid Rex ut audiuit à Saule se in generum adoptandum & filiam illius Michol ducturum, sese humilians ait, *Quis sum ego: aut quis est filius Isai, ut sim gener Regis?* cumque in aula inter magnates & Principes versaretur, hoc nomine goriatus dicebat, *An paruum vobis esse videtur esse generum Regis?* Tanti scilicet honorem hunc faciebat, ut omnes in Psalmo 112. ad gratias ob tantum beneficium sibi colatum agendas inuiter, *Laudate pueri Dominum*: quasi dicere vellet, vos pueri pauperes, plebei & ignobiles, huc adeste, ac mecum nomen Domini deprædicate, & sanctum nomen eius per omnes mundi angulos extollite ac di-

Psal. 112.

laudate, *Quis sicut Dominus Deus noster?* id est, dicite num aliquem Deo, quem adoramus, videritis maiorem? *Suscitans à terra inopem, & de stercore erigens pauperem, ut collocet eum cum Principibus*. Ipse enim bonus ille Deus est, qui paruulum & inopem Dauid de mundi huius fecibus & miseriæ fimo, ab omni fortuna destitutum, & inglorium sublimauit, ut cum Principibus illum collocaret, Regis eum generum constitueret, & inter Reges terræ numerari faceret. Si tanti hoc faciebat Dauid, & maxime sibi id gloriæ esse dicebat, quid de illa cogitandum, quæ hodie nascitur, ut in Dei ipsius matrem assumatur? Evangelista porro honorem illum comprehendere non valens, ait duntaxat, *De qua natus est Iesus, qui dicitur Christus*.

Imitatus Apellem hic Evangelista videtur, qui cum exigua in tabella gigantis alicuius colosseam magnitudinem effingere deberet, videretque commode hoc fieri non posse, pollicem illius tantum depinxit, inferne hoc addito Epigrammate, *Ex vngue leonem*, id est, de pollicis huius proportionem facie reliqua gigantis huius magnitudo cognosci potest, Evangelista magnitudinem, excellentiam, maiestatem ac reliqua merita illius, quæ hodie nascitur, exponere cum vellet ac velut in tabula depingere, videretque hoc apte sciteque fieri, tantamque meritum copiam tam exiguam in subiecto contineri non posse, satis putauit dixisse, Iesu Christi illam matrem esse, de sola hac qualitate de ceteris illius meritis perfectionibusque sufficientem coniecturam fieri posse sibi persuadens, *De qua natus est Iesus, &c.*

Simile quid vetus proponit testamentum, cum nobis duos illos exploratores de terra promissionis redeuntes depingit, qui ut Hebræis regni illius fecunditatem & fructum illic prouenientium abundantiam declararent, botrum ingentem in vecte velut diuinarum & feracitatis terræ illius specimē, humeris detulerunt. Cogitate Euangelistam nostrum idiplum hic imitari voluisse: gloriosæ enim Virginis diuitias, perfectiones & admirabiles virtutes eius depingere & declarare volens, magnam illam, quod Christi Domini mater existit, dignitatem ob oculos ponit, quæ veluti specimē & omnis magnitudinis infinitorumque meritum eius iudicium, *De qua natus est Christus, &c.*

Eia

Eia igitur, Catholici auditores, virginem hanc demiremini, solemne hoc festum colite, felicitatem natiuitatis illius magnificate, ac diem hunc velut dierum omnium iam inde à mundi exordio felicissimum existimate, diem, inquam, qui vniuersum recreat: & non sine ratione, si enim in natiuitate filij Zachariæ plurimi gauisi sint, (*Et in natiuitate eius multi gaudebunt*) an non potiori iure matris Dei natiuitas omnes omnino Catholicos magis recreet & gaudere cogat?

Et sane totus hodie exulet orbis & plaudat, hodie quippe salutis nostræ ac redemptionis exordium fuit, hodie vitæ arbor in paradiso terrestri plantatur, quæ vobis fructum vitæ est allatura: hodie arca illa absoluta in mundi huius mare exponitur, quæ veterum Noe & totius orbis Saluatorē vehere & gestare debet: hodie thronus ille eburneus & auro conuexus, mundi miraculum, perfectus est, in quo verus salomon Iesus Christus confidebit, hodie arca illa fœderis è ligno incorruptibili compacta, & ad legis ipsius authorem recipiendum destinata, perfecta & constructa est: hodie denique turris illa Dauidica, ex qua omni genera dependet armatura, & vniuersæ communita velut inimici terror, fidelium præsidium, ac velut Ecclesiæ propugnaculum agnoscitur. Ad illam igitur confugiamus, illam in asyllum deligamus, & toto illam oramus corde, in patronam adoptemus, deuoti illi & obsequiosi simus, & nunquam à laudibus illius deprædicandis diuulgandi quæ lingua nostra conticescat.

Ita etiam fiet, gloriosa ac beata Virgo. Oculi nostri perpetuo te admirabuntur, linguæ te laudabunt, & cor tuum tibi dedicabitur, te enim velut dignissimam, maximam, ac creaturarum omnium, quæ vnquam in mundo vixere, perfectissimam agnoscimus. Deus enim, qui omnibus in rebus liberalis erga te se velut prodigum & profusum declarauit, in vnicam animam tuam colligens, & simul coaceruans, quod ceteris creaturis non nisi sigillatim ac minutim distribuit. In Exodo præcepit Deus, vt Moysi tabernaculum constructuro omnes aurum, argentum, gemmas, imò & animalium pelles conferrent. Mysterium hoc fuit & prognosticon, gloriosissima Virgo, ac meritorum tuorum magni-

Beff. de Sapientis.

tudinis quodammodo præfagium: vt enim tu in vccum Ecclesiæ tabernaculum destinata es, ita declarare voluit Deus, omnes sanctissimarum quarumlibet creaturarum perfectiones in tuis finiendas, & Sanctos omnes, qui te præcederent, è suis virtutibus aliquid ad tuarum perfectionem & complementum collaruros. Adeo vt fidelitate Sara, pulchritudine Rebecca, humilitate Abigail, fortitudine Iudith, & gratia fueris Esther.

E natiuitatis tuæ felicitate de cæteris vitæ tuæ mirabilibus licet præfagire: tibi namque Deus huiusmodi priuilegia & gratias contulit, quæ nunquam vlli alteri collata sunt. Conceptio siquidem tua sine peccato originali, natiuitas gratia & vitæ sanctitate plena fuit, & præter hæc, ipsa Dei matris dignitas, quæ tibi collata, verum esse ostendit, quod angelus tibi prædixit, inter ceteras scilicet te mulieres, imò & creaturas omnes benedicendam. O Virgo decus mundi, honinum beatitudo, Angelorum gloria, peccantium patrona, atque omnis misericordie Mater, pro nobis obsecro, iam intercede, iram Dei nostri mitiga, nos patri illi reconcilia, furorē illius compesce, & castigationis fulmina manibus illius excute, vtque natiuitatis tuæ festum hic celebramus, fac obsecro, vt post mortem gloriæ tuæ fauorem sentire mereamur, ad quam Patre, & Filio, &

Œ. Spiritu ducente vtinam aliquando peruenire contingat. Amen.

os(:)so